

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA TĚLESNÉ VÝCHOVY

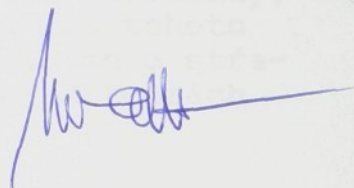
Kombinace oborů : *tělesná výchova - anglický jazyk*

Hodnocení herního výkonu
basketbalu u žáků základní školy

DIPLOMOVÁ PRÁCE : 98 - PF - KTV - 036

Ondřej MAZURA
Sladkovského 1529
530 02 PARDUBICE

Podpis:

Vedoucí práce : Mgr. Ladislav JANATA

Počet:

stran	grafů	tabulek	příloh
66	0	29	10

V Liberci dne 15.5.1998

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

461 17 LIBEREC 1, Hálkova 6 Tel./Fax: 048.5227332

Katedra:Tělesné výchovy.....

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(závěrečného projektu)

diplomant:Ondřej Mazura.....

adresa:Sladkovského 1529, Pardubice 53002.....

obor:Tělesná výchova-Anglický jazyk.....

Název DP:Hodnocení herního výkonu basketbalu.....

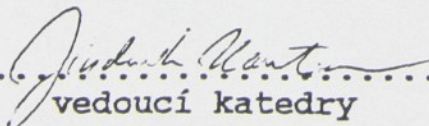
.....u žáků základní školy.....

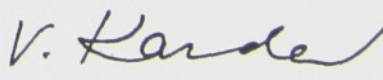
Vedoucí práce:Mgr. Ladislav Janata.....

Termín odevzdání:15.5.1998.....

Pozn. Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž specifikují zadání: východiska, cíle, předpoklady, metody zpracování, základní literaturu (zpravidla na rub tohoto formuláře). Zásady pro zpracování DP lze zakoupit v Edičním středisku TU v Liberci a jsou též k dispozici v UK TU, na katedrách a na Děkanátu Fakulty pedagogické.

V Liberci dne3.12.1997..... 19.. 97

....
vedoucí katedry

....
proděkan

Převzal (diplomant):

Datum:

Podpis:

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Univerzitní knihovna

Voroněžská 1329, Liberec 1

PSČ 461 17

V120/98 P 14

KTV/TU-AJ
662/102 píl

Prohlášení o původnosti práce

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, a že jsem uvedl veškerou použitou literaturu.

Liberec, 1998. 5. 15.

Ondřej MAZURA

Poděkování

Děkuji všem, bez jejichž pomoci by tato práce nemohla být nikdy napsána. Dík patří všem učitelům, kteří mi umožnili provést tento výzkum, ale hlavně vedoucímu práce Mgr. Ladislavu JANATOVÍ za pomoc a podnětné rady.

Prohlášení k využívání výsledků diplomové práce

Jsem si vědom toho, že diplomová práce je majetkem školy, a že s ní nemohu sám bez svolení školy disponovat, a že diplomová práce může být zapůjčena či objednána (kopie) za účelem využití jejího obsahu.

Beru na vědomí, že po 5ti letech si mohu diplomovou práci vyžádat v Univerzitní knihovně TU v Liberci, kde je uložena.

Ondřej MAZURA

Sladkovského 1529

Pardubice 530 02

Anotace

Hodnocení herního výkonu basketbalu u žáků základní školy

Cílem diplomové práce bylo zhodnotit stav individuálního a týmového herního výkonu basketbalu po absolvování tělesné a sportovní výchovy na základní škole. Výzkum probíhal u deseti tříd na pěti základních školách v okrese Pardubice. Šetřením jsme získali průměrné hodnoty u jednotlivých týmových i individuálních herních činností a zjistili jsme jejich procentuální podíl na celkovém herním výkonu v utkání. V závěru diplomové práce je celkové zhodnocení herního výkonu a naše návrhy ke zlepšení výuky sportovní hry - basketbal.

Zusammenfassung

Die Auswertung der Spielleistung des Basketballs bei den Grundschulkindern

Ziel unserer Diplomarbeit war, den Zustand der individuellen und kollektiven Spielleistung im Bereich des Basketballs nach der Absolvierung des Sportunterrichts in der Grundschule bewerten. Die Forschung verlief in 10 Klassen in 5 Grundschulen im Bezirk Pardubice. Durch diese Forschung gewannen wir durchschnittliche Werte bei einzelnen kollektiven und individuellen Spieltätigkeiten und stellten ihren prozentuellen Anteil an der gesamten Spielleistung im Sporttreffen fest. Im

Abschluss unserer Diplomarbeit befindet sich eine gesamtauswertung der Spielleistung und unsere Vorschläge zu einer Verbesserung dieses Sportunterrichtes - des Basketballs.

Summary

Assessment of Basketball Game Performance At Elementary School Pupils

The goal of this diploma thesis was to assess current condition of individual and team basketball game performance after completing the subject of physical education at an elementary school. The research was conducted at 10 classes, at 5 elementary schools, in Pardubice school district. During our research we obtained the average results of various team and individual game activities and we also found out their percentual share on the entire game performance. At the end, there is a complex assessment of pupils' basketball game performance and our suggestions for improvement of educational process of teaching basketball at elementary schools.

Obsah

Úvod.....	5
1.Syntéza poznatků.....	8
1.1. Basketbal jako součást učebních osnov tělesné výchovy na ZŠ.....	8
1.2. Problematika herního výkonu.....	10
1.2.1. Týmový herní výkon - THV.....	10
1.2.1.1. Sociálně psychologické determinanty THV.....	11
1.2.1.2. Činnostní determinanty THV.....	12
1.2.1.3. Znaky THV u začátečníků.....	14
1.2.1.4. Herní kombinace v basketbale.....	15
1.2.1.5. Herní systémy v basketbale.....	17
1.2.1. Individuální herní výkon - IHV.....	17
1.3. Význam analýzy a hodnocení herního výkonu.....	19
2.Cíle práce.....	21
3.Metodika práce.....	23
3.1.Charakteristika souboru.....	23
3.2.Postup a způsob měření.....	24
3.3.Zpracování a vyhodnocení dat.....	29

4.Výsledky.....	31
5.Diskuse.....	53
5.1.Zhodnocení výsledků.....	53
5.2.Vlastní poznatky z měření.....	62
6.Závěry.....	63
7.Seznam literatury.....	66
8.Přílohy č.1 - 10	

Úvod

Basketbal je jednou z nejpopulárnějších sportovních kolektivních her.

Mezinárodní amatérská federace basketbalu (FIBA), ustavená v Ženevě roku 1932 (Československo bylo jedním ze zakládajících členů), zastřešuje více než 160 členských států všech pěti kontinentů a registruje více než 300 milionů aktivních hráčů.

Tato poměrně mladá a uměle vzniklá sportovní hra (vymyslel ji Dr. Naismith na Springfield College v americkém státě Massachusetts v zimě roku 1891) je realizována v utkání dvou družstev. Svou oblíbenost dosáhla zejména svojí materiální nenáročností a všestranným rozvíjením osobnosti hráče. Poskytuje také množství podnětů pro kladné výchovné působení trenéra, v našem případě učitele, na hráče.

Na základních školách má basketbal již svou dlouholetou tradici a mezi žáky se těší stále rostoucí oblibě. Jako budoucí pedagog a zároveň aktivní hráč košíkové jsem se rozhodl této krásné hře věnovat i téma své diplomové práce a šířeji pojednat o pravděpodobně nejdůležitějším aspektu hry, kterým je problematika herního výkonu.

Zkušenosti z praxe potvrzují, že většina žáků se setkává s basketbalem na základní škole poprvé. I když nelze vyloučit určité rozdíly, můžeme předpokládat, že vstupní úroveň herní vyspělosti bude z převážné části na přibližně stejné úrovni. Posláním učitele je vhodným

výběrem pohybových činností působit na žáky v didaktickém procesu školního vyučování tak, aby docházelo k neustálému vývoji jejich pohybové a herní výkonnosti. Tyto změny by měly být žákům prospěšné jak v hodinách tělesné výchovy, tak i v mimoškolních aktivitách. Tento vývoj je zajištěn učitelem, který pomocí diagnózy momentální herní způsobilosti, a s ohledem na osnovy tělesné výchovy, volí strukturu a organizaci vyučovacích hodin. Ta by měla obsahovat oba základní typy vyučovacích jednotek, jak nácvičnou, tak i herní. Jedině tak lze dosáhnout potřebné motivace a následné zlepšené produktivity nácviku i herního výkonu.

V současné době dochází k přehodnocení tradičního přístupu k vyučování basketbalu na základních školách. Klasický didaktický postup, který se zaměřuje zejména na zvládnutí techniky herních činností jednotlivce je mnohdy kritizován. Předmětem kritiky je nejasnost v otázkách kdy začít s dětmi hrát, kde se nachází hranice osvojení a přenesení herních činností jednotlivce do herních podmínek, nebo jakým herním činnostem se žáci vlastně mají učit a proč. Názory odborníků rovněž uvádějí, že dochází ke ztrátě motivace, jak u žáků, tak i učitelů. Nově navrhované didaktické postupy kladou důraz na komplexnost sportovně herního učiva a v rámci toho požadují zařazování jak individuálních činností, tak činností skupinových a týmových. Je zvýrazněno utkání a všechny jeho modifikované formy, čímž dochází k okamžitému přesunu všech nacvičovaných činností do herních podmínek (Velenský 1998).

V současnosti se množí výzkumy ve školství, které se snaží o zmapování úrovně znalostí žáků na jednotlivých stupních základních i středních škol. Jejich cílem je porovnat tuto úroveň s údaji staršími, případně s údaji z jiných zemí. Tyto výzkumy také slouží k hledání optimální míry znalostí použitelných v praktickém životě, a tím přímo působí na změny formy a obsahu vyučovacího procesu.

V naší diplomové práci jsme se zaměřili na zmapování herního výkonu basketbalu chlapců devátého ročníku základních škol. Na základě získaných výsledků navrhujeme změny, které by přispěly ke zkvalitnění nejen vyučovacího procesu, ale i herního výkonu žáků.

1. Syntéza poznatků

1.1. Basketbal jako součást učebních osnov tělesné výchovy na základní škole

Od 1. září roku 1996 vstoupily v obecnou platnost nové učební osnovy tělesné výchovy pro 1. až 9. ročník základních škol, které jsou v platnosti dodnes. Minimální povinná časová dotace tělesné výchovy ve všech ročnících je 2 hodiny týdně. Podle podmínek ve školách je postupně zaváděna třetí vyučovací hodina.

Obsah učiva je členěn do tematických celků jako jsou například atletika, gymnastika nebo sportovní hry. V jejich rámci je učivo předkládáno jako ucelený soubor námětů a výstupů a není děleno do jednotlivých ročníků. Rozlišováno je pouze učivo základní, které má učitel nabídnout všem žákům a učivo rozšiřující, to je možno žákům nabídnout v případě rozšířené časové dotace předmětu nebo vyšší pohybové úrovně žáků. Výběr základního i rozšiřujícího učiva je plně v pravomoci učitele, který zná nejlépe možnosti a potřeby žáků, prostorové i materiální podmínky školy atd. Ten také vytváří konkrétní vzdělávací program pro jednotlivé ročníky, třídy či skupiny (Jeřábek a kol. 1996).

Sportovní hry jsou zaměřeny na fotbal, házenou, basketbal a volejbal, podle možností také na lední hokej, softball, lakros, florbal a jiné. V jednom ročníku se vyučují vždy dvě sportovní hry podle učitelova výběru.

Základní basketbalové učivo obsahuje:

- utkání;
- herní systémy:
 - osobní obranný systém
 - útočný systém založený na rozestavění útočníků bez míče kolem útočníka s míčem
- herní kombinace:
 - obranná kombinace založená na proklouzávání
 - útočná kombinace založená na početní převaze útočníků
 - útočná kombinace založená na akci 'hod' a běž'
- herní činnosti jednotlivce:
 - uvolňování bez míče a s míčem
 - přihrávka jednoruč a obouruč (na místě a v pohybu)
 - střelba jednoruč a obouruč, rozskok, vhazování
 - krytí útočníka s míčem, bez míče, prostoru

Rozšiřující basketbalové učivo obsahuje:

- další způsoby přihrávek
- střelba po pohybu, ve výskoku, střelba přes hlavu
- trestný hod
- doskakování odražených míčů

Basketbalové učivo je v učebních osnovách zpracováno stručně a poskytuje učiteli značný prostor pro individuální přístup k výuce. Zde je nutné říci, že každý učitel uskutečňuje cíle dané v osnovách zpravidla podle

toho, jakou sportovní hru sám ovládá, a proto basketbalová výkonnost může být často nevyrovnaná.

1.2. Problematika herního výkonu

Herní výkon je sportovním výkonem svého druhu ve sportovních hrách. Basketbalový herní výkon můžeme chápat jako individuální a skupinové jednání hráčů v utkání, které je vyjádřeno mírou splnění herních úkolů (Velenský 1987).

Herní výkon basketbalisty se navenek jeví jako souvislá série herních činností jednotlivce, jimiž hráči řeší různé herní úkoly (Dobrý 1986).

Realizaci herních úkolů označujeme jako způsobilost hrát a hráči ji během utkání prokazují. Způsobilost hrát má svůj projev v herním výkonu. Ve srovnání se sporty individuálními má tento výkon své zvláštnosti, které jsou dány značnou variabilitou herních situací a nutností překonávat stálý odpor soupeře. V basketbale rozlišujeme herní výkon na týmový herní výkon a individuální herní výkon.

1.2.1. Týmový herní výkon (THV)

Sportovní výkon družstva je výkon sociální skupiny zvláštního druhu, založený na individuálních výkonech hráčů podléhajících vzájemnému regulačnímu působení, jež se projevuje tím, že hráči ovlivňují svoje jednání i jednání skupiny jako celku (Dobrý 1987).

Existují různé metody hodnocení týmového herního výkonu (dále jen THV). Vždy je však nutno vycházet z utkání, při kterém dochází mezi soupeřícími družstvy k přímé konfrontaci. Jejím posouzením lze zhodnotit kvalitu herního výkonu skupin hráčů i celého družstva.

Na výkon družstva působí jeho vnitřní struktura a interpersonální vztahy, tj. určitý systém pozic a rolí hráčů v družstvu, který ovlivňuje THV kladně nebo záporně.

THV má své determinanty, na které působíme při rozvoji a kultivaci herního výkonu ve vyučovacím procesu i v utkání. Patří k nim sociálně - psychologické determinanty a činnostní determinanty.

V našem rozboru jsme se více soustředili na činnostní determinanty THV.

1.2.1.1. Sociálně psychologické determinanty THV

Velký vliv na THV mají interpersonální vztahy mezi hráči a jejich trenéry, které mohou maximálně ovlivnit úspěšný či neúspěšný THV v jednotlivých utkáních. V družstvu dochází k neustálým změnám postojů, motivací, ale i k větším či menším konfliktům. K rozhodujícím vlivům, které ovlivňují úspěšnost družstva patří:

1. Týmová dynamika

Tímto pojmem rozumíme interakční vztah mezi chováním trenéra a chováním hráče. Jde vlastně o výsledek dvou sil, které na sebe působí, ovlivňují se a tím také ovlivňují THV.

2. Sociální koheze v týmové dynamice

Jedná se o soudržnost jako vlastnost skupiny, projevující se komplexem vnitřních sil a vztahů, které spojují členy skupiny mezi sebou a přitahují je ke skupině jako celku.

3. Komunikace a motivace v týmové dynamice

4. Trenér nebo učitel v týmové dynamice

1.2.1.2. Činnostní determinanty THV

THV je nesporně založen na individuálních herních výkonech. To ale to není jediná skutečnost, která tento výkon tvoří. Existují skryté jevy, které významným způsobem určují kvalitu THV. Tyto jevy se projevují pouze v konkrétní herní činnosti. Mimo ni neexistují. Proto je nazýváme činnostní determinanty herního výkonu. Patří k nim činnostní koheze a činnostní participace hráčů na THV. Právě tyto determinanty způsobují, že THV nelze chápat jen jako pouhou sumu individuálních herních výkonů.

Činnostní koheze

Činnostní koheze zahrnuje soudržnost, spolupráci, souhru hráčů a soulad vztahů mezi hráči při činnosti v průběhu utkání. Vnější výrazem herní koheze je herní systém družstva realizovaný herními kombinacemi a

herními činnostmi jednotlivce (Dobrá a Semiginovský 1988).

Podmínkou rozvoje a kultivace činnostní koheze je realizace těchto úkolů:

1. Formulace cílů - družstva i jednotlivců
2. Vytvoření herního systému, který je v souladu jak se zájmy celého družstva, tak i jednotlivce
3. Vymezení rolí, očekávání způsobu participace jednotlivých hráčů
4. Použitelnost herního systému v autonomním rozhodování

Opakem herní koheze je 'chaos' ve hře družstva, který se projevuje odklonem od základní struktury systému a náhodnými akcemi může vést až k rozpadu týmového výkonu.

Činnostní participace

Participace je míra účasti jednotlivých hráčů na týmovém výkonu (Dobrá - Semiginovský 1988).

Činnostní participace je obecně platným jevem na jakékoli výkonnostní úrovni. Funguje u začátečníků i vrcholových hráčů a vyvíjí se.

Vývoj hráče je nutné chápat jako vývoj jeho participace na hře celého družstva (Dobrá 1987).

Participace se projevuje činnostmi s míčem, i bez míče, v útoku, v obraně, prakticky v každém okamžiku utkání. Přestože se participace týká jednotlivce, je třeba ji chápat za parametr výkonu družstva.

U basketbalových začátečníků dokonce vzniklo celé spektrum participačních stylů. Podkladem pro něj byly výzkumy Griffinové (1985) v překladu Dobrého (1986), která svůj výzkum realizovala při vyučování basketbalu ve skupinách žáků 5.-8.tříd základních škol (Velenský 1994). Z tohoto výzkumu vycházel také Velenský (1994) při tvorbě svých participačních rolí.

1. Rojníci - snaží se neustále být v blízkosti míče.
2. Ovečky - pohybují se kolem míče, ale nesnaží se ho zmocnit silou.
3. Specialisté - zapojují se aktivně pouze do jedné činnosti v obraně nebo útoku, např. pouze útočí, a tak se tzv. specializují.
4. Přitahovač míčů - svým tělesným vzrůstem převyšuje ostatní, operuje většinou pod košem.
5. Zmatený pobíhač - nepřichází do kontaktu s míčem, zpožďuje se za míčem.
6. Bezúčelný postávač - ignoruje hru, nejeví zájem o míč.

1.2.1.3. Znaký THV u začátečníků

U basketbalových začátečníků se vyskytují určité charakteristické znaky typické pro úvodní fáze učení se a seznamování se s novou sportovní hrou. S přibývajícím hráčskou zkušeností se tyto příznaky postupem času vytrácejí, a dokonce nám jejich eliminace z herního výkonu napovídá, že u hráčů dochází ke zlepšení a to hlavně v teoreticko - taktické oblasti. Popsání a pochopení

těchto znaků nám pomáhá vysvětlit velké množství neúspěšných pokusů o zakončení útočných akcí. Rozlišujeme 3 hlavní znaky začátečnického THV (Velenský 1994).

1. Shlukování hráčů (hráček) kolem míče

Vyskytuje se i u jiných kolektivních míčových her a vyjadřuje skutečnost, že všichni hráči chtějí být neustále u míče.

2. Prostor přímočarého pohybu

Projevuje se jako úsilí hráčů dosáhnout v co možná nejkratší době a v přímém směru soupeřův koš.

3. Příznak náhlého zklidnění děje

Projevuje se jako náhlé zastavení činnosti všech zúčastněných hráčů za určitých situací jako například při doskakování, při zastavení útočícího hráče s míčem atd.

1.2.1.4. Herní kombinace v basketbale

Herní kombinace tvoří přechod od hry jednotlivce ke hře družstva a představují uvědomělou spolupráci dvojice až pětice hráčů při řešení herních úkolů v útoku a obraně.

Důležitou složkou každé kombinace je zvláštní druh skupinového myšlení, které se projevuje v předvídání činností spoluhráčů a korigování vlastních úmyslů. Skupinové myšlení se vyvíjí. Začátečník není například schopen říci cokoliv o úmyslech spoluhráčů. V herních

kombinacích jsou sladěny individuální představy o řešení konkrétní herní situace a individuální rozhodování se záměry skupiny. Na kombinaci se zúčastnění hráči podílejí herními činnostmi jednotlivce, které musí být časově a prostorově sladěny. Hráči se dorozumívají krátkými větami, příkazy, varováním atd..

Pohybové jednání jednotlivce nabývá v herních kombinacích výrazně vztahový charakter. Prvořadým úkolem při nácviku kombinací je rozvoj vztahu a spolupráce mezi hráči. Tyto faktory ovlivňují výkon družstva v utkání. Z hlediska praxe školní tělesné výchovy se vyskytují zpravidla tyto typy kombinací.

Herní kombinace dělíme na:

1. útočné kombinace:

- a) kombinace založené na početní převaze útočníků nad obránci
- b) kombinace založené na uvolňování hráče bez míče
- c) kombinace založené na clonění
- d) kombinace založené na akci 'hod' a běž'

2. obranné kombinace:

- a) kombinace založené na proklouzávání
- b) kombinace založené na přebírání útočníků

Útočnou kombinaci může zakončit střelbou kterýkoli hráč. I když má útočná kombinace do jisté míry předepsaný začátek a částečně i průběh, je každý hráč povinen zaútočit na koš v okamžiku, kdy se soupeř (obránce) dopustí chyby (Dobrá 1986).

1.2.1.5. Herní systémy v basketbale

Každý systém představuje organizaci vztahů mezi hráči jednoho družstva a organizaci individuálních a skupinových činností. Ve volbě systému hry družstva v útoku i v obraně se odrážejí trenérovy názory a zkušenosti, jeho úroveň znalostí a výchovné snahy související s tvorbou dlouhodobé hráčské perspektivy u každého jedince (Dobrá 1987).

Charakteristickou zvláštností basketbalu je veliké množství útočných systémů a značné možnosti jejich obměňování a využívání podle hry družstva vlastního i soupeřova, podle okamžité situace, vnějších podmínek atd.

Systémy dělíme na:

1. systémy útočné:

- a) systém rychlého protiútoku
- b) systém postupného útoku
- c) systém založený na rozestavění útočníků bez míče kolem útočníka s míčem

2. systémy obranné:

- a) systém osobní obrany
- b) systém zónové obrany
- c) systém kombinované obrany

1.2.2. Individuální herní výkon - IHV

Individuální herní výkon (dále jen IHV) je suma herních dovedností realizovaných hráčem v utkání.

Vyjadřuje vývojový stupeň způsobilosti hráče participovat na týmovém herním výkonu (Dobrá 1988).

Herní projev jednotlivých hráčů je podmíněn a limitován způsobem provedení herních činností jednotlivce a způsobem herního myšlení (Velenský 1994).

Individuální herní výkon basketbalisty je souvislá série herních činností jednotlivce, jimiž hráč řeší různé herní úkoly (Dobrá 1986).

Herní výkon jednotlivce se projevuje jako specifická pohybová aktivita, složená z různých pohybových aktů, které se odlišují vnější formou, intenzitou a objemem. Každý pohybový akt je zaměřen na řešení specifického herního úkolu, který tvoří strukturu činnostního obsahu basketbalu. Jakýkoliv pohybový akt, který je výsledkem učení a váže se k řešení specifického herního úkolu, je označován obecně jako herní dovednost. Mezi herní dovednosti zařazujeme také herní činnosti jednotlivce. Ty mnozí teoretici považují za základ IHV a tím i THV celého družstva.

Herní činnosti jednotlivce jsou dovednostním typem pohybové činnosti konané v otevřeném, tj. proměnlivém prostředí utkání (Velenský a Dobrá 1987).

Rozeznáváme několik základních herních činností jednotlivce jako :

- uvolňování hráče bez míče
- uvolňování s míčem na místě
- uvolňování s míčem v pohybu
- přihrávání
- útočné a obranné doskakování
- střelba

- obranné činnosti hráče

- krytí útočníka

- krytí prostoru

Individuální herní výkon má své determinanty, které úzce souvisí s herními činnostmi jednotlivce. Tyto determinanty působí na hráče před utkáním i při realizaci herního výkonu v utkání (Dobrá 1988).

Determinanty IHV dělíme na :

1. Bioenergetická determinanta

-představuje bioenergetické zabezpečení IHV (krytí ATP ztrát). Znamená vnitřní odezvu organismu na pohybový projev.

2. Biomechanická determinanta

-projevuje se pohybem a je produktem hybného systému. Je předpokladem pro správné technické provedení herních činností jednotlivce.

3. Psychická determinanta

-úroveň řídicí činnosti CNS a psychických procesů (emočních a volních).

1.3. Význam analýzy a hodnocení herního výkonu

Analýzy herního výkonu v basketbale mají již svou čtyřicetiletou tradici, kdy teoretici začali hledat způsoby

jak zaznamenat a popsat IHV či THV v utkání. Začaly vznikat různě složité pozorovací a záznamové techniky, poskytující větší či menší počet číselných charakteristik o herním výkonu.

V profesionálním i amatérském basketbale se hodnotí kvalita herního výkonu nejprve podle výsledku utkání a kvalita IHV podle statistického sledování herních činností jednotlivce, které jsou mnohdy dovedeny až k dokonalosti (např. technický záznam přesné polohy střelce při pokusu o střelbu).

Ve školní tělesné výchově můžeme použít stejné metody, avšak tyto pro účely školního vyučování mohou být často nedostačující. Na začátečnické úrovni je potřeba sledovat i jiné aspekty hry jako jsou herní kombinace, herní systémy, participaci jednotlivce na THV, znalost pravidel atd..

Názory odborníků na hodnocení THV se různí, avšak v jednom se shodují, a to že je potřebné, zejména pro učitele TV, provádět analýzy průběžně v celém období tématického celku basketbalu. Na základě získaných výsledků pak upravit budoucí nácvikový program. Dále se odborníci vcelku shodují, že získaným údajům se mnohdy připisuje až přehnaný význam, neboť zjištěné výsledky nejsou často objektivním odrazem skutečnosti. To je ale věčný problém, kterého si je každý pozorovatel vědom a jeho úkolem je snažit se alespoň co nejvíce se objektivním výsledkům přiblížit. Stejná byla i naše snaha v této diplomové práci.

2. Cíle práce

Hlavní cíl

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnocení úrovně individuálního a týmového herního výkonu basketbalu po absolvování tělesné a sportovní výchovy na základní škole za účelem zkvalitnění didaktického procesu.

Z takto stanoveného cíle vyplývají v celkové koncepci práce následující dílčí úkoly:

1. Na základě rozboru videozáznamů, analyzovat 10 utkání chlapců z devátých tříd základních škol a určit znaky týmového herního výkonu, které se u nich vyskytují.
2. Určit typy herních kombinací a herních systémů, které žáci při hře používají.
3. Určit průměrné hodnoty výskytu následujících ukazatelů v basketbalovém utkání:
 - a) počet rychlých protiútoků zakončených pokusem o střelbu
 - b) počet postupných útoků zakončených pokusem o střelbu
 - c) počet kontrol nad míčem
 - d) počet úspěšně zakončených útoků
 - e) počet ztrát míče
 - f) celkový počet pokusů o střelbu z krátké, střední a dlouhé vzdálenosti
 - g) počet osobních chyb v obraně a útoku
 - h) počet doskočených míčů v obraně a útoku

4. Určit průměrné procentuální hodnoty u následujících údajů:
 - a) úspěšnost střelby z krátké, střední a dlouhé vzdálenosti
 - b) procentuální podíl jednotlivých typů ztrát míče na celkovém počtu kontrol nad míčem v utkání
 - c) procentuální podíl úspěšně zakončených útoků na celkovém počtu kontrol nad míčem v utkání
5. Určit pořadí jednotlivých ukazatelů podle jejich procentuálního podílu na celkovém týmovém herním výkonu.
6. Na základě získaných výsledků vyvodit závěry do učitelské praxe.

Vědecké otázky

1. Vyskytují se v basketbalovém utkání žáků devátých tříd všechny tři typické začátečnické znaky týmového herního výkonu ?
2. Které typy herních kombinací a herních systémů žáci používají ?
3. Jaké průměrné hodnoty dosahují žáci u jednotlivých týmových a individuálních herních činnostech v utkání?
4. Jaké údaje, vyjádřené procentuálně, je důležité sledovat v basketbalovém utkání a jaké jsou jejich hodnoty u žáků devátého ročníku základní školy ?
5. Je střelba z krátké vzdálenosti nejčastější herní činnost žáků v utkání? Je důležitý počet pokusů o střelbu vzhledem k celkovému bodovému výsledku ?
6. Jaké je pořadí jednotlivých herních činností podle jejich podílu na celkovém týmovém herním výkonu?

3. Metodika práce

3.1. Charakteristika souboru

Výzkum probíhal na pěti základních školách v okrese Pardubice v běžných podmínkách školní tělesné výchovy. Sledováno (a zároveň natáčeno na videozáznam) bylo 10 utkání v basketbale chlapců 9.ročníků ve věku 14-15 let v trvání 2 x 10 minut hrubého času. Před utkáním jsme zaznamenávali určitý okruh informací do dotazníku, abychom se dozvěděli co nejvíce o výuce basketbalu ve sledovaných třídách. Ukázkou dotazníku uvádíme v této kapitole a všechny vyplněné dotazníky pak v kapitole 8. Přílohy.

DOTAZNÍK 1

DOTAZNÍK	
Datum	
Iméno školy	
Třída	
Počet žáků	
Počet pro- basketbalistů	
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	
6. ročníku	
7. ročníku	
8. ročníku	
9. ročníku	
Materiální vybavení školy	

Četnost hodin basketbalu se na různých školách značně liší. Zpravidla záleží na sportovním zaměření učitele, který rozhoduje o učivu, někde mohou rozhodovat i materiální podmínky. Na některých školách žáci nacvičují basketbal již od 5. ročníku a to v objemu okolo 6-8 hodin za jeden školní rok. Na jiných školách se věnuje basketbalu mnohem menší prostor, což se pak negativně projeví na výkonu žáků. V některých případech učitelé neznali počet hodin věnovaných basketbalu v předchozích letech. To bylo většinou zapříčiněno faktem, že třídy přebrali od jiných učitelů.

Všechna analyzovaná utkání byla hrána v závěru tématického celku basketbalu na jaře 1998. Ve velké většině testovaných tříd byl alespoň jeden závodní hráč, někde však dva i více. Tito žáci působili jako 'dirigenti' hry a jejich přítomnost byla viditelně motivující pro další žáky. V okruhu našeho zájmu bylo také přihlédnutí k materiálním podmínkám a vybavení škol pro hru basketbalu. Zde jsme zjistili, že podmínky byly na všech pěti školách velmi dobré a tudíž nemohly negativně ovlivnit sledovaný týmový výkon.

3.2. Postup a způsob měření

Metodika práce byla určena záměrem celého diplomového úkolu tzn. zhodnotit stav individuálního a týmového herního výkonu basketbalu u chlapců deváté třídy. Nezbytným předpokladem pro splnění tohoto úkolu bylo vybrat vhodnou metodu a kritéria pro hodnocení.

Nejprve jsme zkoumali některé kvalitativní znaky týmového herního výkonu. Některé z nich nelze vyjádřit numericky, proto musí postačit subjektivní hodnocení pozorovatele. Hlavní důraz v této části rozboru jsme kladli na tři základní znaky THV u začátečníků (shlukování kolem míče, prostor přímočarého pohybu a příznak náhlého zklidnění děje). Dále jsme pozorovali jaké herní systémy a herní kombinace žáci při hře používají. O těchto poznatcích se zmíníme v kapitole 5. Diskuse. Jedinými znaky THV, které se dají objektivně číselně vyjádřit, a které jsme se rozhodli sledovat jsou:

-
1. PoRP - Počet rychlých protiútoků
 2. PoPÚ - Počet postupných útoků
-

Zaznamenání těchto údajů bylo podmíněno zakončením akce pokusem o střelbu. V případě, že družstvo ztratilo míč dříve než stačilo ohrozit soupeřův koš, jsme tento herní akt nezaznamenali.

Následně jsme provedli rozbor kvantitativních znaků tzn. herních činností jednotlivce, které jsme vyjádřili statisticky. Jelikož neexistuje žádný obecně uznávaný a standardizovaný okruh dovedností doporučený pro zkoumání herního výkonu žáků na základní škole, museli jsme při jeho sestavení jak improvizovat a vycházet z našich dosavadních zkušeností, tak i podrobně analyzovat metody již existující a publikované v odborné literatuře. Nakonec jsme se nejvíce přiblížili metodě M.Velenského (1994), která se nám zdála nejvhodnější. Tato metoda je založena na vyhodnocení zakončení

útočných akcí vzhledem k celkovému počtu kontrol nad míčem v utkání. Sledujeme herní výkon obou soupeřících družstev. Na závěr vypočteme průměrné hodnoty jednotlivých ukazatelů ze všech utkání, abychom dospěli k hledanému průměrnému hernímu výkonu cílené skupiny hráčů.

Pro analýzu herního výkonu hráčů jsme zvolili metodu nepřímého pozorování, tj. videozáznamu utkání, a následného číselného vyhodnocení námi vybraných činností obou družstev ve všech sledovaných utkáních jak v obraně, tak v útoku. Ve srovnání s přímým pozorováním poskytuje tato metoda několik výhod. Umožňuje opětovné přehrávání a kontrolu zaznamenaných skutečností a tím dosáhnout velmi přesných a objektivních výsledků. Odstraňuje také působení veškerých nepříznivých vlivů, které by mohly rušit v případě přímého pozorování.

Protože kvalita herního výkonu je z největší části dána mírou výskytu určitých, korektně provedených, herních činností jednotlivce, bylo naším prvořadým úkolem vybrat optimální soubor těchto dovedností a matematicky je zpracovat. Tyto statisticky zpracované záznamy nám posléze dávají objektivní informaci o momentální úrovni herní vyspělosti a technické připravenosti družstva. Posouzením sledovaných charakteristik docházíme k výsledkům vhodným pro hodnocení herního výkonu. Nelze samozřejmě přeceňovat žádnou ze složek takto pojaté analýzy, neboť žádná i sebelepší statistická metoda nedokáže objektivně popsat herní výkon.

Rozbor utkání - sledované ukazatele:

Střelba:

1. Sk - střelba z krátké vzdálenosti
2. Ss - střelba ze střední vzdálenosti
3. Sd - střelba z dlouhé vzdálenosti

Ztráty míče:

5. Zpř - ztráta při přihrávce (do autu, soupeři atd.)
 6. Zpra- ztráta při porušení pravidel
(o krocích, o driblingu atd.)
 7. Zji - jiná ztráta (například noha, zásah zařízení atd)
 8. Fo - osobní chyba v obraně (faul v obraně)
 9. Fu - osobní chyba v útoku (faul v útoku)
 10. Do - doskočený míč v obraně
 11. Du - doskočený míč v útoku
 12. Konečný výsledek utkání
-

Z původního záměru sledovat také trestné hody a jejich úspěšnost jsme upustili po zjištění, že na drtivé většině škol se nenacvičují.

Po natočení zápasů na videozáznam, používali jsme videokameru značky SONY v systému VHS, jsme na videopřehrávači značky MITSUBISHI s použitím funkce SHUTTLE-RING prováděli postupné přehrávání záznamu (zastavení pasky po ukončení každé útočné akce některého z družstev) a zaznamenávali každou z výše uvedených kritérií do speciálně vytvořeného záznamového formuláře s pracovním názvem 'STATISTIKA'. Ukázku tohoto formuláře uvádíme v této kapitole a všechny vyplněné formuláře pak v kapitole 8. Přílohy. Takto jsme dostali

komplexní soubory dat o jednotlivých zápasech, které jsme následně použili jako základ pro vyhodnocení herních výkonů jednotlivých týmů.

TABULKA 1

STATISTIKA					
škola:					
třída:					
výsledek: družstvo-A 00 : 00 družstvo-B					
		družstvo-A		družstvo-B	
		1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků		0	0	0	0
počet postupných útoků		0	0	0	0

střelba	krátká vzdálenost	0 z 0	0 z 0	0 z 0	0 z 0
	Střední vzdálenost	0 z 0	0 z 0	0 z 0	0 z 0
	Dlouhá vzdálenost	0 z 0	0 z 0	0 z 0	0 z 0

Ztráty	při přihrávce	0	0	0	0
	při porušení pravidel	0	0	0	0
	jiné	0	0	0	0

Fauly	v obraně	0	0	0	0
	v útoku	0	0	0	0

Doskoky	v obraně	0	0	0	0
	v útoku	0	0	0	0

3.3. Zpracování a vyhodnocení dat

Takto zpracovaná data nemohou sama o sobě vypovědět mnoho o celkovém herním výkonu. Pouze zkušený pedagog či trenér by z takto neupraveného souboru informací dokázal vyčíst potřebné údaje pro svou další výchovnou práci, a proto je nutné tyto údaje nejprve zpracovat a posléze vyhodnotit. Z veškerých získaných číselných informací jsme vypočítali údaje důležité pro naši analýzu.

Rozbor utkání - sledované výpočty:

1. PoKo - Počet všech kontrol nad míčem

$$\text{PoKo} = (\text{Sk} + \text{Ss} + \text{Sd}) + (\text{Zpř} + \text{Zpra} + \text{Zji})$$

2. PoS - Počet všech střeleckých pokusů

(počet úspěšně zakončených útoků)

$$\text{PoS} = (\text{Sk} + \text{Ss} + \text{Sd})$$

3. %ú - Procentuální úspěšnost střeleckých pokusů

$$\%ú = (\text{počet úspěšných pokusů} / \text{PoS}) \times 100$$

4. PoZ - Počet všech ztrát

(počet neúspěšně zakončených útoků)

$$\text{PoZ} = (\text{Zpř} + \text{Zpra} + \text{Zji})$$

5. Celkový počet osobních chyb

6. Celkový počet doskočených míčů

7. Procentuální podíl na počtu kontrol nad míčem v utkání u střeleckých pokusů a ztrát
-

Tyto výpočty jsme provedli u jednotlivých družstev v každém zápase, v jednotlivých poločasech. Potom jsme vypočetli stejná kritéria pro všech 20 družstev dohromady a dostali průměrné výsledky pro celý reprezentativní

vzorek chlapců devátých tříd. S přihlédnutím k těmto údajům jsme následně hodnotili průměrný týmový herní výkon.

Dále jsme zjišťovali procentuální četnost výskytu jednotlivých herních činností v utkání u celého reprezentativního souboru. Tak jsme určili pořadí jednotlivých herních činností jednotlivce podle jejich podílu na celkovém herním projevu.

4. Výsledky

Přehled tabulek

Tabulky 1-A až 10-B informují o sledovaných údajích a výpočtech u všech 20 chlapeckých týmů.

Tabulka 'VÝSLEDKŮ' ukazuje průměrné hodnoty sledovaných údajů pro celý reprezentativní vzorek 20 družstev.

Vysvětlivky k tabulkám

Sk - střelba z krátké vzdálenosti

Ss - střelba ze střední vzdálenosti

Sd - střelba z dlouhé vzdálenosti

počet (např. 3 z 7) - 3 koše ze 7 pokusů

% - procentuální podíl ukazatele na celkovém počtu kontrol nad míčem

%ú - procentuální úspěšnost střelby

Zpř - počet ztrát při přihrávce

Zpra - počet ztrát při porušení pravidel

Zji - počet všech jiných ztrát

Fo - faul v obraně

Fu - faul v útoku

Do - doskočený míč v obraně

Du - doskočený míč v útoku

PoRP - počet rychlých protiútoků

PoPÚ - počet postupných útoků

TABULKA 2

TABULKA UKAZATELŮ : č.1-A

družstvo: A (9.C, ZŠ nadporučíka Eliáše)

výsledek: (A) 19:27 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	1z3	5	33	5z12	22	41	6z15	27	40
Ss	1z8	14	12	1z7	13	14	2z15	27	13
Sd	0z0	0	0	1z3	5	33	1z3	5	33
celkem	2z11	20	18	7z22	40	31	9z33	60	27

Zpř	3	5	4	7	7	13
Zpra	2	4	2	4	4	7
Zji	6	10	4	7	10	18
celkem	11	20	10	18	21	40
Fo	4	-	1	-	5	-
Fu	0	-	0	-	0	-
celkem	4	-	1	-	5	-
Do	9	-	12	-	21	-
Du	2	-	4	-	6	-
celkem	11	-	16	-	27	-

PoRP	3	-	4	-	7	-
PoPÚ	7	-	11	-	18	-
počet kontrol nad míčem(PoKo):					54	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					33	(tj.= 60%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					21	(tj.= 40%)

TABULKA 3

TABULKA UKAZATELŮ : č.1-B

družstvo: B (9.C, ZŠ nadporučíka Eliáše)

výsledek: (A) 19:27 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	5z13	23	38	4z11	19	36	9z24	43	37
Ss	1z8	14	12	2z7	12	28	3z15	27	20
Sd	1z2	3	50	0z4	6	0	1z6	11	16
celkem	7z23	41	30	6z22	39	27	13z45	80	29

Zpř	2	3	6	10	8	14
Zpra	1	2	1	2	2	3
Zji	1	2	0	0	1	2
celkem	4	6	7	12	11	20
Fo	1	-	0	-	1	-
Fu	0	-	1	-	1	-
celkem	1	-	1	-	2	-
Do	6	-	7	-	13	-
Du	5	-	4	-	9	-
celkem	11	-	11	-	22	-

PoRP	3	-	5	-	8	-
PoPÚ	9	-	8	-	17	-
počet kontrol nad míčem:					56	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					45	(tj.= 80%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					11	(tj.= 20%)

TABULKA 4

TABULKA UKAZATELŮ : č.2-A

družstvo: A (9.A, ZŠ Závodu Míru)

výsledek: (A) 30:14 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	9z19	36	47	5z12	22	42	14z31	58	45
Ss	0z0	0	0	1z6	11	17	1z6	11	17
Sd	0z1	2	0	0z0	0	0	0z1	2	0
celkem	9z20	38	45	6z18	33	33	15z38	72	39

Zpř	4	7	5	9	9	17
Zpra	0	0	1	2	1	2
Zji	3	6	2	4	5	9
celkem	7	13	8	15	15	28
Fo	1	-	3	-	4	-
Fu	0	-	2	-	2	-
celkem	1	-	5	-	6	-
Do	3	-	4	-	7	-
Du	4	-	3	-	7	-
celkem	7	-	7	-	14	-

PoRP	7	-	4	-	11	-
PoPÚ	7	-	9	-	16	-
počet kontrol nad míčem:					53	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					38	(tj.= 72%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					15	(tj.= 28%)

TABULKA 5

TABULKA UKAZATELŮ : č.2-B

družstvo: B (9.A, ZŠ Závodu Míru)

výsledek: (A) 30:14 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	0z5	9	0	3z7	13	43	3z12	23	25
Ss	3z10	19	30	1z6	11	16	4z16	31	25
Sd	0z1	2	0	0z4	8	0	0z5	9	0
celkem	3z16	31	19	4z17	33	23	7z33	63	21

Zpř	5	9	4	8	9	17
Zpra	2	4	2	4	4	8
Zji	4	8	2	4	6	11
celkem	11	21	8	16	19	37
Fo	1	-	0	-	1	-
Fu	0	-	0	-	0	-
celkem	1	-	0	-	1	-
Do	6	-	2	-	8	-
Du	7	-	4	-	11	-
celkem	13	-	6	-	19	-

PoRP	3	-	4	-	7	-
PoPÚ	6	-	6	-	12	-
počet kontrol nad míčem:					52	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					33	(tj.= 63%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					19	(tj.= 37%)

TABULKA 6

TABULKA UKAZATELŮ : č.3-A

družstvo: A (9.A+B, ZŠ Polabiny I.)

výsledek: (A) 6:10 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	1 z 5	12	20	2 z 8	19	25	3 z 13	31	23
Ss	0 z 5	12	0	0 z 5	12	0	0 z 10	24	0
Sd	0 z 2	5	0	0 z 2	5	0	0 z 4	10	0
celkem	1 z 12	29	8	2 z 15	36	13	3 z 27	64	11

Zpř	7	16	5	12	12	28
Zpra	1	2	0	0	1	2
Zji	0	0	2	5	2	5
celkem	8	18	7	17	15	36
Fo	2	-	2	-	4	-
Fu	0	-	0	-	0	-
celkem	2	-	2	-	4	-
Do	7	-	4	-	11	-
Du	4	-	3	-	7	-
celkem	11	-	7	-	18	-

PoRP	4	-	7	-	11	-
PoPÚ	8	-	6	-	14	-

počet kontrol nad míčem: 42 (tj.=100%)

úspěšně zakončené útoky (střelba): 27 (tj.= 64%)

neúspěšně zakončené útoky (ztráty): 15 (tj.= 36%)

TABULKA 7

TABULKA UKAZATELŮ : č.3-B

družstvo: B (9.A+B, ZŠ Polabiny I.)

výsledek: (A) 6:10 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	0 z 6	11	0	5 z 13	24	38	5 z 19	36	26
Ss	0 z 4	7	0	0 z 6	11	0	0 z 10	19	0
Sd	0 z 4	7	0	0 z 2	4	0	0 z 6	11	0
celkem	0 z 14	25	0	5 z 21	39	24	5 z 35	66	14

Zpř	6	11	7	13	13	24
Zpra	3	6	2	4	5	10
Zji	0	0	0	0	0	0
celkem	9	17	9	17	18	34
Fo	0	-	3	-	3	-
Fu	0	-	0	-	0	-
celkem	0	-	3	-	3	-
Do	7	-	7	-	14	-
Du	4	-	7	-	11	-
celkem	11	-	14	-	25	-

PoRP	3	-	5	-	8	-
PoPÚ	5	-	6	-	11	-
počet kontrol nad míčem:					53	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					35	(tj.= 66%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					18	(tj.= 34%)

TABULKA 8

TABULKA UKAZATELŮ : č.4-A

družstvo: A (9.A, ZŠ Polabiny II.)

výsledek: (A) 21:27 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	3 z 8	15	37	4 z 12	22	33	7 z 20	37	35
Ss	2 z 8	15	25	0 z 4	7	0	2 z 12	22	16
Sd	0 z 1	2	0	1 z 3	5	33	1 z 4	7	25
celkem	5 z 17	32	29	5 z 19	34	26	10 z 36	66	28

Zpř	5	9	3	5	8	15
Zpra	2	4	1	2	3	4
Zji	3	5	5	9	8	15
celkem	10	18	8	16	18	34
Fo	3	-	2	-	5	-
Fu	1	-	0	-	1	-
celkem	4	-	2	-	6	-
Do	7	-	6	-	13	-
Du	3	-	3	-	6	-
celkem	10	-	9	-	19	-

PoRP	5	-	6	-	11	-
PoPÚ	8	-	6	-	14	-
počet kontrol nad míčem:					54	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					36	(tj.= 66%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					18	(tj.= 34%)

TABULKA 9

TABULKA UKAZATELŮ : č.4-B

družstvo: B (9.A, ZŠ Polabiny II.)

výsledek: (A) 21:27 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	6 z 15	30	40	5 z 11	22	45	11 z 26	52	42
Ss	1 z 4	8	25	0 z 3	6	0	1 z 7	16	14
Sd	1 z 2	4	50	0 z 2	4	0	1 z 4	8	25
celkem	8 z 21	42	38	5 z 16	32	31	13 z 37	76	35

Zpř	2	4	3	6	5	10
Zpra	1	2	2	4	3	6
Zji	2	4	2	4	4	8
celkem	5	10	7	14	12	24
Fo	2	-	1	-	3	-
Fu	0	-	1	-	1	-
celkem	2	-	2	-	4	-
Do	8	-	7	-	15	-
Du	4	-	3	-	7	-
celkem	12	-	10	-	22	-

PoRP	4	-	5	-	9	-
PoPÚ	11	-	10	-	21	-

počet kontrol nad míčem: 49 (tj.=100%)

úspěšně zakončené útoky (střelba): 37 (tj.= 76%)

neúspěšně zakončené útoky (ztráty): 12 (tj.= 24%)

TABULKA 10

TABULKA UKAZATELŮ : č.5-A

družstvo: A (9.C, Benešovo nám.)

výsledek: (A) 27:23 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	4z11	20	36	5z10	18	50	9z21	38	43
Ss	2z5	9	50	1z6	11	17	3z11	20	27
Sd	0z2	4	0	1z4	8	25	1z6	12	17
celkem	6z18	33	33	7z20	37	35	13z38	70	34

Zpř	6	11	3	5	9	16
Zpra	2	4	1	2	3	6
Zji	1	2	3	5	4	8
celkem	9	17	7	13	16	30
Fo	2	-	1	-	3	-
Fu	1	-	0	-	1	-
celkem	3	-	1	-	4	-
Do	5	-	8	-	13	-
Du	4	-	4	-	8	-
celkem	9	-	12	-	21	-

PoRP	3	-	4	-	7	-
PoPÚ	7	-	5	-	12	-
počet kontrol nad míčem:					54	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					38	(tj.= 70%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					16	(tj.= 30%)

TABULKA 11

TABULKA UKAZATELŮ : č.5-B

družstvo: B (9.C, ZŠ Benešovo nám.)

výsledek: (A) 27:23 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	3z8	14	37	4z7	12	57	7z15	27	47
Ss	1z5	9	20	2z7	12	28	3z12	21	25
Sd	1z3	5	33	0z4	7	0	1z7	12	14
celkem	5z16	28	31	6z18	32	33	11z34	60	32

Zpř	5	9	6	11	11	20
Zpra	1	2	2	3	3	5
Zji	5	9	3	6	8	15
celkem	11	20	11	20	22	40
Fo	2	-	0	-	2	-
Fu	2	-	1	-	3	-
celkem	4	-	1	-	5	-
Do	7	-	4	-	11	-
Du	5	-	5	-	10	-
celkem	12	-	9	-	21	-

PoRP	5	-	5	-	10	-
PoPÚ	5	-	8	-	13	-
počet kontrol nad míčem:					56	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					34	(tj.= 60%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					22	(tj.= 40%)

TABULKA 12

TABULKA UKAZATELŮ : č.6-A

družstvo: A (9.A, ZŠ nadporučíka Eliáše)

výsledek: (A) 25:18 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	3 z 11	21	27	5 z 10	19	50	8 z 21	40	38
Ss	1 z 4	7	25	2 z 5	9	40	3 z 9	16	33
Sd	0 z 3	5	0	1 z 4	7	25	1 z 7	14	14
celkem	4 z 18	34	22	8 z 19	36	42	12 z 37	70	32

Zpř	2	4	4	8	6	12
Zpra	0	0	1	2	1	2
Zji	5	8	4	8	9	16
celkem	7	13	9	18	16	30
Fo	2	-	0	-	2	-
Fu	1	-	0	-	1	-
celkem	3	-	0	-	3	-
Do	7	-	6	-	13	-
Du	3	-	3	-	6	-
celkem	10	-	9	-	19	-

PoRP	4	-	3	-	7	-
PoPÚ	6	-	8	-	14	-
počet kontrol nad míčem:					53	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					37	(tj.= 70%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					16	(tj.= 30%)

TABULKA 13

TABULKA UKAZATELŮ : č.6-B

družstvo: B (9.A, ZŠ nadporučíka Eliáše)

výsledek: (A) 25:18 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	4z12	23	33	3z12	23	25	7z24	46	29
Ss	0z3	6	0	2z7	13	28	2z10	19	20
Sd	0z3	6	0	0z0	0	0	0z3	6	0
celkem	4z18	34	22	5z19	36	26	9z37	71	24

Zpř	4	8	5	9	9	17
Zpra	2	4	1	2	3	6
Zji	2	4	1	2	3	6
celkem	8	16	7	13	15	29
Fo	3	-	2	-	5	-
Fu	1	-	0	-	1	-
celkem	4	-	2	-	6	-
Do	8	-	5	-	13	-
Du	5	-	4	-	9	-
celkem	13	-	9	-	22	-

PoRP	3	-	3	-	6	-
PoPÚ	4	-	7	-	11	-
počet kontrol nad míčem:					52	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					37	(tj.= 71%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					15	(tj.= 29%)

TABULKA 14

TABULKA UKAZATELŮ : č.7-A

družstvo: A (9.B, ZŠ Závodu Míru)

výsledek: (A) 16:36 (B)

sledované ukazatele	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	4z13	23	31	3z10	18	30	7z23	42	30
Ss	0z2	4	0	2z5	9	40	2z7	13	28
Sd	0z4	8	0	0z1	2	0	0z5	9	0
celkem	4z19	34	21	5z16	29	31	9z35	64	26

Zpř	6	11	5	9	11	20
Zpra	2	4	2	4	4	8
Zji	3	5	2	4	5	9
celkem	11	20	9	16	20	36
Fo	2	-	3	-	5	-
Fu	0	-	0	-	0	-
celkem	4	-	3	-	5	-
Do	5	-	7	-	12	-
Du	3	-	3	-	6	-
celkem	8	-	10	-	18	-

PoRP	4	-	5	-	9	-
PoPÚ	8	-	6	-	14	-
počet kontrol nad míčem:					55	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					35	(tj.= 64%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					20	(tj.= 36%)

TABULKA 15

TABULKA UKAZATELŮ : č.7-B

družstvo: B (9.B, ZŠ Závodu Míru)

výsledek: (A) 16:36 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	4z7	13	57	4z8	15	50	8z15	29	53
Ss	4z10	19	40	3z7	13	43	7z17	32	41
Sd	0z2	4	0	2z4	8	50	2z6	12	33
celkem	8z19	36	42	9z19	36	47	17z38	73	45

Zpř	4	8	5	10	9	17
Zpra	1	2	0	0	1	2
Zji	1	2	3	6	4	8
celkem	6	12	8	15	14	27
Fo	1	-	2	-	3	-
Fu	1	-	0	-	1	-
celkem	2	-	2	-	4	-
Do	8	-	6	-	14	-
Du	5	-	6	-	11	-
celkem	13	-	12	-	25	-

PoRP	5	-	5	-	10	-
PoPÚ	8	-	11	-	19	-
počet kontrol nad míčem:					52	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					38	(tj.= 73%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					14	(tj.= 27%)

TABULKA 16

TABULKA UKAZATELŮ : č.8-A

družstvo: A (9.C, ZŠ Polabiny I.)

výsledek: (A) 21:11 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	3 z 10	17	30	3 z 7	12	43	6 z 17	29	35
Ss	1 z 4	7	25	2 z 6	10	33	3 z 10	17	30
Sd	1 z 5	8	20	0 z 4	7	0	1 z 9	15	11
celkem	5 z 19	33	26	5 z 17	29	29	10 z 36	62	28

Zpř	4	7	6	11	10	17
Zpra	2	3	3	5	5	8
Zji	4	7	3	5	7	12
celkem	10	17	12	21	22	38
Fo	4	-	1	-	5	-
Fu	1	-	1	-	2	-
celkem	5	-	2	-	7	-
Do	6	-	5	-	11	-
Du	2	-	3	-	5	-
celkem	8	-	8	-	16	-

PoRP	3	-	5	-	8	-
PoPÚ	8	-	9	-	17	-

počet kontrol nad míčem: 58 (tj.=100%)

úspěšně zakončené útoky (střelba): 36 (tj.= 62%)

neúspěšně zakončené útoky (ztráty): 22 (tj.= 38%)

TABULKA 17

TABULKA UKAZATELŮ : č.8-B

družstvo: B (9.C, ZŠ Polabiny I.)

výsledek: (A) 21:11 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	2 z 8	16	25	1 z 7	14	14	3 z 15	29	20
Ss	1 z 5	10	20	0 z 4	8	0	1 z 9	17	11
Sd	0 z 5	10	0	1 z 3	6	33	1 z 8	16	12
celkem	3 z 18	35	17	2 z 14	27	14	5 z 32	61	15

Zpř	3	6	4	8	7	14
Zpra	1	2	3	6	4	8
Zji	4	8	5	10	9	17
celkem	8	16	12	24	20	39
Fo	1	-	2	-	3	-
Fu	0	-	1	-	1	-
celkem	1	-	3	-	4	-
Do	6	-	9	-	15	-
Du	5	-	4	-	9	-
celkem	11	-	13	-	24	-

PoRP	2	-	4	-	6	-
PoPÚ	7	-	9	-	16	-
počet kontrol nad míčem:					52	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					32	(tj.= 61%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					20	(tj.= 39%)

TABULKA 18

TABULKA UKAZATELŮ : č.9-A

družstvo: A (9.C, ZŠ Polabiny II.)

výsledek: (A) 18:24 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	2z9	16	22	5z11	20	45	7z20	36	35
Ss	1z5	9	20	1z4	7	25	2z9	16	22
Sd	0z3	5	0	0z5	9	0	0z8	14	0
celkem	3z17	31	18	6z20	37	30	9z37	68	24

Zpř	4	7	5	9	9	17
Zpra	3	5	0	0	3	5
Zji	3	5	2	4	5	10
celkem	10	18	7	13	17	32
Fo	1	-	0	-	1	-
Fu	0	-	1	-	1	-
celkem	1	-	1	-	2	-
Do	6	-	7	-	13	-
Du	5	-	4	-	9	-
celkem	11	-	11	-	22	-

PoRP	5	-	2	-	7	-
PoPÚ	5	-	6	-	11	-
počet kontrol nad míčem:					54	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					37	(tj.= 68%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					17	(tj.= 32%)

TABULKA 19

TABULKA UKAZATELŮ : č.9-B

družstvo: B (9.C, ZŠ Polabiny II.)

výsledek: (A) 18:24 (B)

sledované ukazatele	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	3 z 14	27	21	6 z 14	27	43	9 z 28	55	32
Ss	1 z 4	8	25	2 z 5	10	40	3 z 9	17	33
Sd	0 z 3	6	0	0 z 0	0	0	0 z 3	6	0
celkem	4 z 21	41	19	8 z 19	37	42	12 z 40	78	30

Zpř	3	6	2	4	5	10
Zpra	1	2	2	4	3	6
Zji	0	0	3	6	3	6
celkem	4	8	7	14	11	22
Fo	1	-	2	-	3	-
Fu	1	-	0	-	1	-
celkem	2	-	2	-	4	-
Do	7	-	9	-	16	-
Du	3	-	5	-	8	-
celkem	10	-	14	-	24	-

PoRP	5	-	6	-	11	-
PoPÚ	7	-	7	-	14	-
počet kontrol nad míčem:					51	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					40	(tj.= 78%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					11	(tj.= 22%)

TABULKA 20

TABULKA UKAZATELŮ : č.10-A

družstvo: A (9.B, ZŠ Benešovo nám.)

výsledek: (A) 10:19 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	2z8	17	25	2z10	21	20	4z18	37	22
Ss	1z5	10	20	0z4	8	0	1z9	19	11
Sd	0z3	6	0	0z3	6	0	0z6	12	0
celkem	3z16	33	18	2z17	35	12	5z33	69	15

Zpř	5	10	4	8	9	19
Zpra	1	2	2	4	3	6
Zji	1	2	2	4	3	6
celkem	7	14	8	17	15	31
Fo	1	-	2	-	3	-
Fu	2	-	1	-	3	-
celkem	3	-	3	-	6	-
Do	6	-	5	-	11	-
Du	3	-	6	-	9	-
celkem	9	-	11	-	20	-

PoRP	2	-	4	-	6	-
PoPÚ	8	-	6	-	14	-
počet kontrol nad míčem:					48	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					33	(tj.= 69%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					15	(tj.= 31%)

TABULKA 21

TABULKA UKAZATELŮ : č.10-B

družstvo: B (9.B, ZŠ Benešovo nám.)

výsledek: (A) 10:19 (B)

	1.poločas			2.poločas			celé utkání		
sledované ukazatele	počet	%	% ú	počet	%	% ú	počet	%	% ú
Sk	3z9	17	33	2z11	21	18	5z20	39	25
Ss	1z6	12	16	2z5	10	40	3z11	21	27
Sd	1z3	6	33	0z2	4	0	1z5	10	20
celkem	5z18	35	27	4z18	35	22	9z36	71	25

Zpř	6	12	4	8	10	19
Zpra	0	0	1	2	1	2
Zji	1	2	3	6	4	8
celkem	7	14	8	16	15	29
Fo	0	-	3	-	3	-
Fu	0	-	0	-	0	-
celkem	0	-	3	-	3	-
Do	8	-	7	-	15	-
Du	4	-	4	-	8	-
celkem	12	-	11	-	23	-

PoRP	4	-	6	-	10	-
PoPÚ	8	-	6	-	14	-
počet kontrol nad míčem:					51	(tj.=100%)
úspěšně zakončené útoky (střelba):					36	(tj.= 71%)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):					15	(tj.= 29%)

TABULKA 22

T A B U L K A V Ý S L E D K Ů**družstvo: průměr pro všech 20 družstev**

sledované ukazatele	celé utkání		
	počet celkem = (průměr)	% podíl na PoKo	% ú úspěšnost
Sk	138 z 397 = (19,8)	37,8	34,7
Ss	44 z 214 = (10,7)	20,4	20,6
Sd	12 z 106 = (5,3)	10,1	11,3
celkem	194 z 716 = (35,9)	68,3	27,0

sledované ukazatele	počet celkem = (průměr)	% podíl na PoKo
Zpř	176 = (8,8)	16,8
Zpra	57 = (2,9)	5,4
Zji	100 = (5,0)	9,5
celkem	333 = (16,7)	31,7

sledované ukazatele	počet celkem = (průměr)
Fo	64 = (3,2)
Fu	20 = (1,0)
celkem	84 = (4,2)

Do	259 = (13,0)
Du	162 = (8,1)
celkem	421 = (21,0)

PoRP	169 = (8,5)
PoPÚ	292 = (14,6)

počet kontrol nad míčem (PoKo):	1049 (<u>tj. = 100%</u>) průměr = (52,5)
úspěšně zakončené útoky (střelba):	716 (<u>tj. = 68,3%</u>) průměr = (35,9)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):	333 (<u>tj. = 31,7%</u>) průměr = (16,7)

5. Diskuse

5.1. Zhodnocení výsledků

Cílem práce bylo komplexně zhodnotit týmový a individuální basketbalový herní výkon žáků devátých tříd. Celkově by se naše pozorování dalo shrnout do závěru, který jsme předpokládali a to, že herní výkony jednotlivých družstev byly značně nevyrovnané a v některých činnostech, jako například v úspěšnosti střelby, se značně lišily (od 11% do 45% za utkání).

Nejdříve bychom zhodnotili učební osnovy a plnění cílů v nich zadaných. Podle vyjádření vyučujících je basketbal méně vyučovanou sportovní hrou a to zejména proto, že je didakticky náročnější jak pro učitele tak pro žáky než například fotbal, florbal a jiné běžněji vyučované sportovní hry. Navzdory tomu je u žáků populární, jak jsme se přesvědčili předzápasovými pohovory. Rozdělení učiva na základní a rozšiřující je vhodné a přehledné pro učitele. Drtivá většina žáků používala v utkání prvky základního a někteří i rozšiřujícího učiva, ale s rozdílnou kvalitou. Bylo evidentní, že u některých tříd se nácviku basketbalu věnoval pouze minimální čas, a tak byl herní projev nevyspělý, s výskytem množství zbytečných ztrát a nepřipravené střelby ze střední a dlouhé vzdálenosti. Jen zřídka se vyskytovaly některé těžší prvky základního učiva jako například obranná herní kombinace založená na proklouzávání. Naopak žáci často používali některé prvky z rozšiřujícího učiva, jako například střelba ve výskoku, jiné způsoby přihrávek nebo doskakování odražených

míčů. Ve většině škol se při hře nepoužívaly trestné hody, ale vhazování ze strany, pro udržení plynulosti utkání. Jestliže v některých zápasech byly trestné hody použity, žáci je zpravidla neproměnili.

Ze začátečnických znaků týmového herního výkonu téměř vymizel 'Prostor přímočarého pohybu'. Hráči již uměli využívat celou plochu hřiště, kdy přihrávky směřovaly jak dopředu, tak i do stran a dozadu. U některých družstev však stále přetrvávaly zbylé dva znaky. Přibližně u 40% týmů se občas dalo pozorovat 'Náhlé zklidnění děje' a asi u 20% týmů občas nastalo 'Shlukování kolem míče'.

Malé procento týmů používalo během utkání některé herní kombinace. Jedinou běžně používanou útočnou kombinací byla kombinace založená na početní převaze útočníků nad obránci, která většinou vyplynula ze situace ve hře, a kterou žáci zpravidla dobře vyřešili přihrávkou na volného hráče a střelbou. Útočná kombinace založená na akci 'hod' a běž' byla další, i když méně používaná kombinace. Ta se vyskytovala asi u 40% družstev. Byl-li přítomen některý ze závodních basketbalistů, pak u něho bylo možno pozorovat pokusy i o jiné typy kombinací, které však narážely na neznalost ostatních spoluhráčů a často zůstaly bez efektu. Navzdory těmto negativním poznatkům měla většina utkání plynulý průběh. S přihlédnutím k učebním osnovám lze říci, že žáci zvládli většinu základního učiva týkajícího se herních kombinací.

Všechna družstva používala stejných herních systémů. U žádného týmu jsme nezaznamenali zónovou či kombinovanou obranu, ale výhradně systém obrany osobní.

V útoku hráči střídali systémy rychlého protiútoku a postupného útoku. Průměrný počet rychlých protiútoků u jednoho týmu na jedno utkání byl 8,5. Počet se pohyboval v intervalu od 6 do 11 za utkání. Průměrný počet postupných útoků byl 14,6 (v intervalu od 11 do 21). Z přihlédnutím k základnímu učivu učebních osnov můžeme konstatovat, že žáci zvládli správně většinu požadavků až na případy některých herně nezkušených družstev, které nedokázaly dodržet základní zásady při útočném systému založeném na rozestavění útočníků bez míče kolem útočníka s míčem. Z těchto příčin vznikal zmatek na hřišti a následná ztráta míče útočícího družstva.

TABULKA 23

S T Ř E L B A			
Průměrné hodnoty pro všech 20 žákovských družstev			
sledované ukazatele	počet celkem = (průměr)	% podíl na PoKo	% ú úspěšnost
Sk	138 z 397 = (19,8)	37,8	34,7
Ss	44 z 214 = (10,7)	20,4	20,6
Sd	12 z 106 = (5,3)	10,1	11,3
celkem	194 z 716 = (35,9)	68,3	27,0

Průměrný počet střel z krátké vzdálenosti na tým a zápas byl 19,8. Počet se pohyboval v intervalu od 12 do 31 pokusů za zápas. Průměrná úspěšnost byla 34,7% (v intervalu od 20% do 53%). Průměrný počet střel ze střední vzdálenosti byl 10,7 (v intervalu od 6 do 17) při průměrné úspěšnosti 20,6% (v intervalu od 0% do 41%). Průměrný počet střel z dlouhé vzdálenosti byl 5,3 (v intervalu od 1 do 9) při průměrné úspěšnosti 11,3% (v intervalu od 0% do 33%). Průměrný počet všech

střeleckých pokusů za zápas byl 35,9 (v intervalu od 27 do 44) při úspěšnosti 27,0% (v intervalu od 11% do 45%). Hráči se snažili často střílet, téměř 2 pokusy na tým za minutu, i když často neměli dobrou střeleckou pozici ani dostatek času. To se odrazilo v úspěšnosti proměňování, a to zejména u střel z dálky. Z hlediska úspěšnosti zakončení útoků lze říci, že si žáci vedli velmi dobře, když pokusem o střelbu zakončili v průměru 68% útoků.

TABULKA 24

Z T R Á T Y		
Průměrné hodnoty pro všech 20 žákovských družstev		
sledované ukazatele	počet celkem = (průměr)	% podíl na PoKo
Zpř	176 = (8,8)	16,8
Zpra	57 = (2,9)	5,4
Zji	100 = (5,0)	9,5
celkem	333 = (16,7)	31,7

Průměrný počet ztrát na tým a zápas byl 16,7 (v intervalu od 11 do 22) z toho ztráty při přihrávkách 8,8 (v intervalu od 5 do 13); ztráty při porušení pravidel 2,9 (v intervalu od 1 do 5) a všechny jiné ztráty 5,0 (v intervalu od 0 do 10). Přesnost přihrávek byla evidentně jedním z největších problémů hráčů sledovaných družstev. Byly časté i případy, kdy se nikomu nepodařilo vystřelit po dobu několika minut díky přehazování míče mezi týmy okolo území středové čáry.

Nedostatky v této oblasti herního výkonu tvořily značnou část všech ostatních problémů, neboť například častou ztrátou míče přihrávkou soupeři se zcela zruší, do té doby vytvořený, útočný systém. To působí nezkušeným

hráčům problémy s orientací v situaci, což následně může zapříčinit chaos v obraně. Při častých zbytečných ztrátách dochází také ke ztrátě motivace hráčů a následnému poklesu herního výkonu. Proto doporučujeme, aby se učitelé věnovali více problematice možných druhů ztrát, příčinami jejich vzniku a prevenci proti nim při nácvikových hodinách. Z hlediska úspěšnosti zakončení útoků se dá říci, že ztráty tvořily pouze 32% z celkového počtu kontrol nad míčem v utkání. Tento výkon se dá považovat u žáků základní školy za velmi uspokojivý.

TABULKA 25

O S O B N Í C H Y B Y	
Průměrné hodnoty pro všech 20 žákovských družstev	
sledované ukazatele	počet celkem = (průměr)
F_o	64 = (3,2)
F_u	20 = (1,0)
celkem	84 = (4,2)

Průměrný počet obranných faulů na tým a zápas byl 3,2 (v intervalu od 1 do 5). Průměrný počet útočných faulů byl 1,0 (v intervalu od 0 do 3). Průměrný počet všech faulů byl 4,2 (v intervalu od 2 do 7). Osobní chyby nepůsobily v herním výkonu žáků větší problémy, neboť i když někdy bylo chování hráčů živelné, nedosahovalo tvrdosti, při které se již jedná o faul. Nízkému počtu faulů nahrávala také benevolence a malá zkušenost rozhodčích, kterými byli často sami žáci.

TABULKA 26

DOSKOČENÉ MÍČE	
Průměrné hodnoty pro všech 20 žákovských družstev	
Počet	
celkem = (průměr)	
Do	259 = (13,0)
Du	162 = (8,1)
celkem	421 = (21,0)

Průměrný počet doskočených míčů v obraně na tým a zápas byl 13,0 (v intervalu od 7 do 21). Průměrný počet doskočených míčů v útoku byl 8,1 (v intervalu od 5 do 11). Průměrný počet všech doskočených míčů byl 21,0 (v intervalu od 14 do 27).

Doskakování působilo dobrým dojmem, i když fakt, že útočné i obranné statistiky k sobě mají blízko naznačil určitou nezkušenost hráčů při této základní herní činnosti. Je třeba poznamenat, že většina hráčů byla při doskakování aktivní a pasivně nepřihrázela, jak je to běžné u začátečníků. I když je doskakování učivem rozšiřujícím, žáci jej zvládali uspokojivě.

TABULKA 27

HERNÍ ČINNOSTI - POŘADÍ			
Průměrné hodnoty pro všech 20 žákovských družstev			
sledované ukazatele		počet (průměr)	% podíl na THV
1.	Sk	19,8	25,4
2.	Do	13,0	16,7
3.	Ss	10,7	13,7
4.	Zpř	8,8	11,3
5.	Du	8,1	10,4
6.	Sd	5,3	6,8
7.	Zji	5,0	6,4
8.	Fo	3,2	4,1
9.	Zpra	2,9	3,7
10.	Fu	1,0	1,2

V tabulce informující o pořadí jednotlivých herních činností podle jejich procentuálního podílu na týmovém herním výkonu můžeme zjistit tyto zajímavé informace:

- střelba z krátké vzdálenosti se podílí více než čtvrtinou (25,4%) na celkovém herním výkonu družstva v utkání

- na 2. místě (16,7%) je obranné doskakování

- na 3. až 5. místě jsou střelba ze střední vzdálenosti (13,7%), ztráta při přihrávce (11,3%) a útočné doskakování (10,4%) s přibližně shodným podílem na THV

- na 6. až 7. místě následují střelba z dlouhé vzdálenosti (6,8%) a ztráty-jiné (6,4%) s přibližně shodným podílem na THV

- poslední tři herní činnosti mají velmi malý podíl na THV a jsou to obranný faul (4,1%), ztráta při porušení pravidel (3,7%) a útočný faul (1,2%)

Cílem sestavení této tabulky bylo zdůraznit jak důležité jsou jednotlivé herní činnosti hráčů v utkání a jaká by se jim měla věnovat pozornost při nácviku. Na základě výsledků našeho výzkumu doporučujeme věnovat velký prostor střelbě z krátké vzdálenosti. Dále je velmi důležité naučit žáky neztrácet míče tím nejčastějším způsobem, a to špatnou přihrávkou. Chceme upozornit, že toto pořadí nelze považovat za dogmatické, ale pouze za pomůcku učiteli, který se rozhodne basketbalu věnovat.

TABULKA 28

Ú S P Ě Š N O S T Ú T O K Ů	
Průměrné hodnoty pro všech 20 žákovských družstev	
počet kontrol nad míčem (PoKo):	1049 (<u>tj. = 100%</u>) průměr = (52,5)
úspěšně zakončené útoky (střelba):	716 (<u>tj. = 68,3%</u>) průměr = (35,9)
neúspěšně zakončené útoky (ztráty):	333 (<u>tj. = 31,7%</u>) průměr = (16,7)

Za nejdůležitější údaj týkající se týmového herního výkonu můžeme považovat počet kontrol nad míčem v utkání a úspěšnost zakončení akce. Průměrný počet kontrol nad míčem na tým v jednom utkání byl 52,5 = 100%. Průměrný počet úspěšně zakončených útoků, čímž rozumíme zakončených pokusem o střelbu, byl 35,9 což představuje 68,3% všech držení míče. Naproti tomu průměrný počet neúspěšně zakončených útoků, rozumíme zakončených ztrátou míče, byl 16,7 což představuje 31,7%. Počet úspěšných útoků výrazně převyšuje počet neúspěšných, což dokazuje uspokojivou kvalitu herního

výkonu. Hráči toho dosáhli tím, že poměrně často stříleli. Z výsledovaných hodnot lze usuzovat, že žáci v devátém ročníku již mají solidní basketbalové základy. Proto se jejich týmový herní výkon dá popsat jako minimálně středně dobrý, i když individuální herní výkony jsou často velmi odlišné.

5.2. Vlastní poznatky z měření

Praktické poznatky z průběhu našeho výzkumu se týkají zejména přístupu žáků a učitelů. Někteří z nich se živě zajímali o tento výzkum a snažili se hrát až na hranici svých možností, ale vyskytovali se i žáci, kteří se nesnažili a celý zápas 'odchodili'. Stejný přístup byl i ze strany některých učitelů, kteří odešli a nechali žáky pouze pod naším dozorem. Tyto případy byly značně složité, neboť jsme utkání natáčeli a zároveň dávali pokyny žákům. Setkali jsem se i s odmítnutím pomoci na jedné základní škole s odůvodněním, že na takové věci nemají čas.

Cílem naší práce bylo zhodnotit basketbalové výkony žáků devátých tříd. Výzkum byl velmi zajímavý a podnětný. Je pouze škoda, že z časových důvodů nebylo možné žáky sledovat po delší časové období, nebo je dokonce basketbal několik hodin vyučovat a poté sledovat jejich herní vývoj. Tento postup by však nebylo možné realizovat v takovém počtu tříd, týmů ani utkání.

6. ZÁVĚRY

1. U žáků devátých tříd základních škol můžeme pozorovat 2 ze 3 znaků začátečnického týmového herního výkonu. Přibližně u 40% družstev občas nastává 'Náhlé zklidnění děje' a u 20% družstev občas vzniklo 'Shlukování kolem míče'. Znak nazvaný 'Prostor přímočarého pohybu' u sledovaných žáků vymizel.

2. V obranné činnosti žáci používali výhradně systému osobní obrany, v útoku střídavě systémů rychlého a postupného útoku. Z herních kombinací žáci používali útočné kombinace založené na početní převaze útočníků nad obránci a kombinace založené na akci 'hod' a běž'.

3. U dvaceti žákovských basketbalových družstev jsme zaznamenali tyto průměrné hodnoty jednotlivých herních činností v jednom utkání:

a) týmové herní činnosti

- 8,5 rychlých protiútoků
- 14,6 postupných protiútoků
- 52,5 kontrol nad míčem u jednoho družstva tzn. (100%)
- 35,9 úspěšně zakončených útoků tzn. (68,3%)
- 16,7 neúspěšně zakončených útoků tzn. (31,7%)

b) individuální herní činnosti

- 19,8 střel z krátké vzdálenosti
- 10,7 střel ze střední vzdálenosti
- 5,3 střel z dlouhé vzdálenosti
- 16,7 ztrát míče
- 4,2 osobních chyb
- 21,0 doskočených míčů

4. Zaznamenali jsme a procentuálně vyjádřili tyto důležité ukazatele herního výkonu:

- úspěšně zakončené útoky = 68,3%
- neúspěšně zakončené útoky = 31,7%
- úspěšnost střelby z krátké vzdálenosti = 34,7%
- úspěšnost střelby ze střední vzdálenosti = 20,6%
- úspěšnost střelby z dlouhé vzdálenosti = 11,3%

5. Nejčastější herní činností žáků v utkání byla střelba z krátké vzdálenosti s průměrným počtem 19,8 pokusů za zápas, což představuje 25,4% všech herních činností. Podle výsledků našeho výzkumu můžeme říci, že počet pokusů o střelbu byl přímo úměrný počtu získaných bodů v utkání. Z deseti zápasů vyhrálo devětkrát družstvo s vyšším počtem pokusů a pouze v jednom případě byly počty pokusů o střelbu u obou družstev vyrovnané.

6. Jedním z výsledků našeho výzkumu je tato tabulka pořadí jednotlivých herních činností podle jejich podílu na celkovém týmovém herním výkonu.

TABULKA 29

HERNÍ ČINNOSTI - POŘADÍ			
Průměrné hodnoty pro všech 20 žákovských družstev			
sledované ukazatele		počet (průměr)	% podíl na THV
1.	Sk	19,8	25,4
2.	Do	13,0	16,7
3.	Ss	10,7	13,7
4.	Zpř	8,8	11,3
5.	Du	8,1	10,4
6.	Sd	5,3	6,8
7.	Zji	5,0	6,4
8.	Fo	3,2	4,1
9.	Zpra	2,9	3,7
10.	Fu	1,0	1,2

7. Seznam literatury

1. DOBRÝ, L. Didaktika sportovních her.
2., přepracované vydání. Praha: SNP. 1988.
2. DOBRÝ, L., VELENSKÝ, M. Košíková (teorie a didaktika). 2., přepracované vydání. Praha: SNP. 1987.
3. DOBRÝ, L. Malá škola basketbalu. 1.vydání. Praha: Olympia. 1986.
4. DOBRÝ, L., Semiginovský, B. Sportovní hry - výkon a trénink. 1.vydání. Praha: Olympia. 1988.
5. VELENSKÝ, M. Basketbal - praktická cvičení pro školní TV. 1.vydání. Praha: Karolinum. 1994. ISBN 80-7066-802-4.
6. JEŘÁBEK, J., aj. Tělesná výchova - učební osnovy pro 1. až 9. ročník. 1.vydání. Praha: Fortuna. 1996.
7. VELENSKÝ, M. Jak vytvářet podmínky pro učení dovednosti ve střelbě. Basketbal XXI - magazín nejen pro učitele. 1.vydání. Praha: Allproduction. 1998. č.5, s.4-6.
8. DEMETROVIČ, E., aj. Encyklopedie tělesné kultury. 1.vydání. Praha: Olympia. 1988.

2

8. Přílohy

DOTAZNÍK : č.1

Datum	19.1.1998
Jméno školy	ZŠ nadporučíka Eliáše, Pardubice
Třída	9.C
Počet žáků	15
Počet pro- basketbalistů	5 z 15
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	8
6. ročníku	8
7. ročníku	8
8. ročníku	8
9. ročníku	8
Materiální vybavení školy	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv, rozlišovací trička

STATISTIKA : č.1

škola: ZŠ nadporučíka Eliáše, Pardubice
třída: 9.C

výsledek: družstvo-A 19 : 27 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	3	4	3	5
počet postupných útoků	7	11	9	8

střelba	krátká vzdálenost	1 z 3	5 z 12	5 z 13	4 z 11
	Střední vzdálenost	1 z 8	1 z 7	1 z 8	2 z 7
	Dlouhá vzdálenost	0 z 0	1 z 3	1 z 2	0 z 4

Ztráty	při přihrávce	3	4	2	6
	při porušení pravidel	2	2	1	1
	jiné	6	4	1	0

Fauly	v obraně	4	1	1	0
	v útoku	0	0	0	1

Doskoky	v obraně	9	12	6	7
	v útoku	2	4	5	4

DOTAZNÍK č.2

Datum	26.1.1998
Jméno školy	ZŠ Závodu Míru, Pardubice
Třída	9.A
Počet žáků	10
Počet pro-basketbalistů	1 z 10
nácvik basketbalu	
v	
5. ročníku	0
6. ročníku	0
7. ročníku	5
8. ročníku	5
9. ročníku	5
Materiální vybavení školy	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv

STATISTIKA č.2

škola: ZŠ Závodu Míru, Pardubice

třída: 9.A

výsledek: družstvo-A 30 : 14 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	7	4	3	4
počet postupných útoků	7	9	6	6

střelba	krátká vzdálenost	9 z 19	5 z 12	0 z 5	3 z 7
	Střední vzdálenost	0 z 0	1 z 6	3 z 10	1 z 6
	Dlouhá vzdálenost	0 z 1	0 z 0	0 z 1	0 z 4

Ztráty	při přihrávce	4	5	5	4
	při porušení pravidel	0	1	2	2
	jiné	3	2	4	2

Fauly	v obraně	1	3	1	0
	v útoku	0	2	0	0

Doskoky	v obraně	3	4	6	2
	v útoku	4	3	7	4

DOTAZNÍK č.3

Datum	6.2.1998
Jméno školy	ZŠ Polabiny I., Pardubice
Třída	9.A+B
Počet žáků	22
Počet pro- basketbalistů	0 z 22
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	učiteli není známo
6. ročníku	učiteli není známo
7. ročníku	učiteli není známo
8. ročníku	učiteli není známo
9. ročníku	6
Materiální vybavení školy	dobrá tělocvična, kvalitní míče, rozlišovací trička

STATISTIKA č.3

škola: ZŠ Polabiny I., Pardubice

třída: 9.A+B

výsledek: družstvo-A 6 : 10 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	4	7	3	5
počet postupných útoků	8	6	5	6

střelba	krátká vzdálenost	1 z 5	2 z 8	0 z 6	5 z 13
	Střední vzdálenost	0 z 5	0 z 5	0 z 4	0 z 6
	Dlouhá vzdálenost	0 z 2	0 z 2	0 z 4	0 z 2

Ztráty	při přihrávce	7	5	6	7
	při porušení pravidel	1	0	3	2
	jiné	0	2	0	0

Fauly	v obraně	2	2	0	3
	v útoku	0	0	0	0

Doskoky	v obraně	7	4	7	7
	v útoku	4	3	4	7

DOTAZNÍK

č.4

Datum	13.2.1998
Jméno školy	ZŠ Polabiny II., Pardubice
Třída	9.A
Počet žáků	13
Počet pro- basketbalistů	2 z 13
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	učiteli není známo
6. ročníku	učiteli není známo
7. ročníku	5
8. ročníku	5
9. ročníku	5
Materiální vybavení školy	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv

STATISTIKA

č.4

škola: ZŠ Polabiny II., Pardubice
třída: 9.A

výsledek: družstvo-A 21 : 27 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	5	6	4	5
počet postupných útoků	8	6	11	10

střelba	krátká vzdálenost	3 z 8	4 z 12	6 z 15	5 z 11
	Střední vzdálenost	2 z 8	0 z 4	1 z 4	0 z 3
	Dlouhá vzdálenost	0 z 1	1 z 3	1 z 2	0 z 2

Ztráty	při přihrávce	5	3	2	3
	při porušení pravidel	2	1	1	2
	jiné	3	5	2	2

Fauly	v obraně	3	2	2	1
	v útoku	1	0	0	1

Doskoky	v obraně	7	6	8	7
	v útoku	3	3	4	3

DOTAZNÍK č.5

Datum:	23.2.1998
Jméno školy:	ZŠ Benešovo nám., Pardubice
Třída:	9.C
Počet žáků:	15
Počet pro- basketbalistů:	0 z 15
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	učiteli není známo
6. ročníku	učiteli není známo
7. ročníku	učiteli není známo
8. ročníku	8
9. ročníku	8
Materiální vybavení školy:	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv, rozlišovací trička u jednoho družstva

STATISTIKA č.5

škola: ZŠ Benešovo nám., Pardubice
třída: 9.C

výsledek: družstvo-A 27 : 23 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	3	4	5	5
počet postupných útoků	7	5	5	8

střelba	krátká vzdálenost	4 z 11	5 z 10	3 z 8	4 z 7
	Střední vzdálenost	2 z 5	1 z 6	1 z 5	2 z 7
	Dlouhá vzdálenost	0 z 2	1 z 4	1 z 3	0 z 4

Ztráty	při přihrávce	6	3	5	6
	při porušení pravidel	2	1	1	2
	jiné	1	3	5	3

Fauly	v obraně	2	1	2	0
	v útoku	1	0	2	1

Doskoky	v obraně	5	8	7	4
	v útoku	4	4	5	5

DOTAZNÍK : č.6

Datum	19.1.1998
Iméno školy	ZŠ nadporučíka Eliáše, Pardubice
Třída	9.A
Počet žáků	12
Počet pro- basketbalistů	1 z 12
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	učiteli není známo
6. ročníku	8
7. ročníku	8
8. ročníku	8
9. ročníku	8
Materiální vybavení školy	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv, rozlišovací trička

STATISTIKA : č.6

škola: ZŠ nadporučíka Eliáše, Pardubice
třída: 9.A

výsledek: družstvo-A 25 : 18 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	4	3	3	3
počet postupných útoků	6	8	4	7

střelba	krátká vzdálenost	3 z 11	5 z 10	4 z 12	3 z 12
	Střední vzdálenost	1 z 4	2 z 5	0 z 3	2 z 7
	Dlouhá vzdálenost	0 z 3	1 z 4	0 z 3	0 z 0

Ztráty	při přihrávce	2	4	4	5
	při porušení pravidel	0	1	2	1
	jiné	5	4	2	1

Fauly	v obraně	2	0	3	2
	v útoku	1	0	1	0

Doskoky	v obraně	7	6	8	5
	v útoku	3	3	5	4

DOTAZNÍK č.7

Datum	26.1.1998
Iméno školy	ZŠ Závodu Míru, Pardubice
Třída	9.B
Počet žáků	16
Počet pro- basketbalistů	2 z 16
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	0
6. ročníku	0
7. ročníku	5
8. ročníku	5
9. ročníku	5
Materiální vybavení školy	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv

STATISTIKA č.7

škola: ZŠ Závodu Míru, Pardubice
třída: 9.B

výsledek: družstvo-A 16 : 36 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	4	5	5	5
počet postupných útoků	8	6	8	11

střelba	krátká vzdálenost	4 z 13	3 z 10	4 z 7	4 z 8
	Střední vzdálenost	0 z 2	2 z 5	4 z 10	3 z 7
	Dlouhá vzdálenost	0 z 4	0 z 1	0 z 2	2 z 4

Ztráty	při přihrávce	6	5	4	5
	při porušení pravidel	2	2	1	0
	jiné	3	2	1	3

Fauly	v obraně	2	3	1	2
	v útoku	0	0	1	0

Doskoky	v obraně	5	7	8	6
	v útoku	3	3	5	6

DOTAZNÍK č.8

Datum	6.2.1998
Iméno školy	ZŠ Polabiny I., Pardubice
Třída	9.C
Počet žáků	11
Počet pro- basketbalistů	1 z 11
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	učiteli není známo
6. ročníku	učiteli není známo
7. ročníku	učiteli není známo
8. ročníku	učiteli není známo
9. ročníku	6
Materiální vybavení školy	dobrá tělocvična, kvalitní míče, rozlišovací trička, kvalitní obuv

STATISTIKA č.8

škola: ZŠ Polabiny I., Pardubice
třída: 9.C

výsledek: družstvo-A 21 : 11 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	3	5	2	4
počet postupných útoků	8	9	7	9

střelba	krátká vzdálenost	3 z 10	3 z 7	2 z 8	1 z 7
	Střední vzdálenost	1 z 4	2 z 6	1 z 5	0 z 4
	Dlouhá vzdálenost	1 z 5	0 z 4	0 z 5	1 z 3

Ztráty	při přihrávce	4	6	3	4
	při porušení pravidel	2	3	1	3
	jiné	4	3	4	5

Fauly	v obraně	4	1	1	2
	v útoku	1	1	0	1

Doskoky	v obraně	6	5	6	9
	v útoku	2	3	5	4

DOTAZNÍK č.9

Datum	13.2.1998
Iméno školy	ZŠ Polabiny II., Pardubice
Třída	9.C
Počet žáků	15
Počet pro- basketbalistů	2 z 15
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	8
6. ročníku	8
7. ročníku	8
8. ročníku	8
9. ročníku	8
Materiální vybavení školy	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv

STATISTIKA č.9

škola: ZŠ Polabiny II., Pardubice
třída: 9.C

výsledek: družstvo-A 18 : 24 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	5	2	5	6
počet postupných útoků	5	6	7	7

střelba	krátká vzdálenost	2 z 9	5 z 11	3 z 14	6 z 14
	Střední vzdálenost	1 z 5	1 z 4	1 z 4	2 z 5
	Dlouhá vzdálenost	0 z 3	0 z 5	0 z 3	0 z 0

Ztráty	při přihrávce	4	5	3	2
	při porušení pravidel	3	0	1	2
	jiné	3	2	0	3

Fauly	v obraně	1	0	1	2
	v útoku	0	1	1	0

Doskoky	v obraně	6	7	7	9
	v útoku	5	4	3	5

DOTAZNÍK č.10

Datum	23.2.1998
Jméno školy	ZŠ Benešovo nám., Pardubice
Třída	9.B
Počet žáků	13
Počet pro- basketbalistů	0 z 13
nácvik basketbalu v	
5. ročníku	učiteli není známo
6. ročníku	učiteli není známo
7. ročníku	učiteli není známo
8. ročníku	8
9. ročníku	8
Materiální vybavení školy	velmi dobrá tělocvična, kvalitní míče, kvalitní obuv, rozlišovací trička u jednoho družstva

STATISTIKA č.10

škola: ZŠ Benešovo nám., Pardubice
třída: 9.B

výsledek: družstvo-A 10 : 19 družstvo-B

	družstvo-A		družstvo-B	
	1.půle (10')	2.půle (10')	1.půle (10')	2.půle (10')
počet rychlých protiútoků	2	4	4	6
počet postupných útoků	8	6	8	6

střelba	krátká vzdálenost	2 z 8	2 z 10	3 z 9	2 z 11
	Střední vzdálenost	1 z 5	0 z 4	1 z 6	2 z 5
	Dlouhá vzdálenost	0 z 3	0 z 3	1 z 3	0 z 2

Ztráty	při přihrávce	5	4	6	4
	při porušení pravidel	1	2	0	1
	jiné	1	2	1	3

Fauly	v obraně	1	2	0	3
	v útoku	2	1	0	0

Doskoky	v obraně	6	5	8	7
	v útoku	3	6	4	4